Care and Repair Scotland

Care & Repair Cymru

GWELLA CARTREFI I NEWID BYWYDAU

Maniffesto Etholiad 2024 gan Asiantaethau Gofal a Thrwsio o bob rhan o'r Deyrnas Unedig

Mae mwy o bobl dros 65 oed nag sydd o bobl dan 15 yn y Deyrnas Unedig

Bob dydd mae Asiantaethau Gofal a Thrwsio ar draws y Deyrnas Unedig yn gweld pobl hŷn yn byw mewn tai heb fod yn addas nac yn ddiogel, heb fawr o gyfleoedd i gael iawn neu i wella eu sefyllfa.

Mae ein poblogaeth heneiddiol yn golygu fod yn rhaid i lywodraeth ar draws y DU weithredu nawr i sicrhau y gallwn gefnogi pobl hŷn i barhau'n fyw'n ddiogel ac yn annibynnol yn eu cartrefi eu hunain.

Am Gofal a Thrwsio

Gofal a Thrwsio yw hyrwyddwr tai pobl hŷn. Rydym yn gwella cartrefi i newid bywydau. Nid ydym yn derbyn y dylai unrhyw berson hŷn:

- Fyw mewn cartref anaddas ar gyfer eu hanghenion
- Mynd yn wael oherwydd eu bod yn byw mewn tŷ oer
- Byw mewn tŷ sy'n beryglus neu heb fod yn ffit i fyw ynddo
- Bod heb yr addasiadau angenrheidiol i'w helpu i fyw'n annibynnol gydag urddas, yn eu cartrefi eu hunain.

Mae canghennau Gofal a Thrwsio mewn cymunedau ar draws pob cenedl yn y DU. Mae ein gwasanaeth ymweld â chartrefi yn golygu ein bod yn deall anghenion tai pobl hŷn. Mae ein Hasiantaethau wedi addasu dros gyfnod i ddarparu amrywiaeth o wasanaethau tasgmyn, addasiadau tai bach i fawr, mesurau gwella cartrefi yn cynnwys gwres fforddiadwy a chyflymu rhyddhau o ysbyty, a gwybodaeth a chyngor.

YR ALBAN
Dros 1 miliwn o bobl 65+ oed.

34% o'r holl aelwydydd mewn tlodi tanwydd yn 65+ oed

70% o dderbyniadau argyfwng i ysbyty yn bobl 65+ oed

Gall dynion fyw i 60.9 oed a menywod i 61.8 oed mewn iechyd da.[ii]

GOGLEDD IWERDDON
Mae 17% o bobl Gogledd Iwerddon yn 65+ oed.

Disgwylir i fenywod fyw 20.7 blwyddyn ar ôl 65 ond dim ond 9 o'r blynyddoedd hyn yn rhydd o anabledd.

Mae eiddilwch 3x gwaith yn fwy cyffredin mewn pobl 60+ yng Ngogledd Iwerddon nag yng Ngweriniaeth Iwerddon.

Mae gan 18% o bobl dros 50 oed ddau neu fwy o glefydau cronig[i]

CYMRU
21.4% o'r boblogaeth yn 65+ oed.

Pobl 65+ oed yn ffurfio dros 45% o aelwydydd un person.

77% o bob galwad i Wasanaeth Ambiwlans Cymru ar gyfer pobl 65+ oed

49% o bobl 75+ oed heb fod ar-lein yng Nghymru[iii]

LLOEGR
Dros 10 miliwn o bobl 65+ oed.

1.6m o bobl 65+ oed ag anghenion heb eu diwallu am ofal a chymorth.

40% o oedolion 65+ oed yn dweud fod ganddynt salwch hirsefydlog sy'n cyfyngu ar eu bywyd.

Bydd 1 mewn 3 oedolyn 65+ oed yn syrthio eleni; syrthio yw'r prif reswm am dderbyn i ysbyty yn y grŵp oedran yma[iv]

Ein Maniffesto Etholiad y DU 2024

Rhaid i lywodraeth nesaf y DU i sicrhau fod y Deyrnas Unedig yn genedl sy'n grymuso a darparu dewis tai i'w phoblogaeth heneiddiol.

Mae'n rhaid i ni ymrwymo i fynd i'r afael â'r problemau tai sy'n wynebu pobl hŷn fel y gallant fyw yn urddasol ac yn annibynnol yn eu cartrefi eu hunain cyhyd ag y dewisant. Rhaid i gartrefi fod yn gynnes, diogel a chyfleus ac y gellir eu haddasu ar hyd cwrs bywyd.

Mae Gofal a Thrwsio ar draws y DU yn credu y dylai llywodraeth nesaf y DU:

1. GYNNWYS HAWL I DAI DIGONOL YNG NGHYFRAITH Y DU
2. DILEU'R LOTERI COD POST AR GYFER ADDASIADAU TAI
3. GWEITHREDU GRANT RHWYD DDIOGELWCH AR GYFER GWAITH GALLUOGI
4. DIOGELU GWASANAETHAU YMWELD Â CHARTREFI A GWYBODAETH HYGYRCH

1. CYNNWYS HAWL I DAI DIGONOL YNG NGHYFRAITH Y DU

Mae'r DU eisoes wedi llofnodi Confensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau Economaidd, Cymdeithasol a Diwylliannol, sy'n cynnwys hawl i gartref digonol. Fodd bynnag, yr Alban yw'r unig genedl yn y Deyrnas Unedig sydd â hawl y gellir ei weithredu'n statudol i dai drwy ymgorfforiad uniongyrchol o'r hawliau hyn.

- Cynnwys hawl i gartref digonol yn y gyfraith i wella amodau tai ar gyfer pobl hŷn a diogelu stoc tai y Deyrnas Unedig ar gyfer cenedlaethau'r dyfodol.
- Gosod isafswm safonau clir ar gyfer cyflwr tai sector preifat.

Addas i fyw ynddynt: Nid yw tai yn ddigonol os nad ydynt yn gwarantu diogelwch corfforol neu'n rhoi gofod digonol, yn ogystal â diogelu rhag yr oerfel, lleithder, gwres, glaw, gwynt, bygythiadau eraill i iechyd a pheryglon strwythurol.

Hygyrchedd Nid yw tai yn ddigonol os na roddir ystyriaeth i anghenion pobl grwpiau sydd dan anfantais ac ar y cyrion.

Diogelwch daliadaeth: Nid yw tai yn ddigonol os nad oes gan y rhai sy'n byw ynddynt sicrwydd daliadaeth sy'n rhoi amddiffyniad cyfreithiol rhag gorfodaeth

2. DILEU'R LOTERI COD POST AR GYFER ADDASIADAU TAI

Mae tystiolaeth fod addasu tai yn arbed arian i'r Gwasanaeth Iechyd Gwladol.[v] Er hyn, mae mynediad i addasiadau tai yn amrywio ar draws y pedair cenedl, ac ar draws awdurdodau lleol. Ni chredwn y dylai lle'r ydych yn byw yn y DU effeithio ar eich mynediad i'r addasiadau rydych eu hangen i fyw'n ddiogel ac annibynnol yn eich cartref eich hun.

- Dylai pob awdurdod lleol gael targed ar gyfer tai hygyrch a seiliwyd ar anghenion lleol.
- Neilltuo buddsoddiad mewn addasiadau tai gan ragweld ein cymdeithas heneiddiol i gadw pobl yn eu cartrefi eu hunain a sicrhau mynediad teg lle bynnag yn y DU y mae pobl yn byw.
- Cyflwyno Grant Cyfleusterau i'r Anabl neu debyg ar draws pob un o bedair cenedl y Deyrnas Unedig.

Mae addasu cartrefi yn atal pobl rhag gorfod cael eu derbyn i ysbyty ac oedi mynediad i ofal preswyl.

Dangosodd ymchwil hydredol gan Brifysgol Abertawe a Care & Repair Cymru rhwng 2009-2017 fod pobl rhwng 65-90 oed:

- 17% yn llai tebygol o orfod mynd i ysbyty oherwydd syrthio os oedd eu cartrefi wedi eu haddasu.
- Dim yn gweld eu risg o syrthio'n cynyddu'n flynyddol, yn wahanol i'r rhai nad oedd eu cartrefi wedi eu haddasu.
- Llwyddo i ohirio eu mynediad i ofal preswyl dros gyfnodau o 1 flwyddyn, 3 blynedd a 5 mlynedd.[v]

3. GWEITHREDU RHWYD DDIOGELWCH AR GYFER GWAITH GALLUOGI

Mae pobl hŷn sy'n byw mewn tai gwael yn parhau i golli allan ar gynlluniau effeithiolrwydd ynni a gyllidir gan y llywodraeth a chynlluniau lleol, gan olygu eu bod mewn risg o gael eu gadael ar ôl yn yr ymgyrch i sicrhau cartrefi sero net.

- Cynnwys gwaith galluogi o fewn cynlluniau a gefnogir gan y llywodraeth tebyg i ECO4 fel nad yw pobl hŷn sy'n byw mewn tai mewn eiddo gwael yn colli allan ar effeithiolrwydd ynni a gwelliannau cartref.

Astudiaeth Achos

Mae Mr Thomas yn 79 oed, yn byw ar ben ei hun ac yn byw uwchben siop barbwr y mae'n berchen arni ac yr arferai ei rhedeg.

Nid oes trydan digonol a dim gwres yn y cartref, yn bennaf oherwydd difrod difrifol a achoswyd gan ddŵr o do yn gollwng.

Ar ôl dod â gwasanaethau iechyd yr amgylchedd a gwasanaethau cymdeithasol yr awdurdod lleol ynghyd i drafod yr opsiynau gorau, sicrhaodd gweithwyr achos Gofal a Thrwsio gyllid i drwsio'r to. Cafwyd cyllid ychwanegol i drwsio'r systemau trydanol yn yr eiddo.

Fe wnaeth cwblhau'r gwaith trwsio hwn alluogi'r gweithiwr achos i wneud cais am system wresogi newydd ar ran y cleient i sicrhau fod yr eiddo yn cefnogi byw annibynnol mewn amgylchedd cynnes a diogel.

4. DIOGELU GWASANAETHAU YMWELD Â CHARTREFI A GWYBODAETH HYGYRCH

Er bod 99% o oedolion 16-44 oed yn defnyddio'r rhyngrwyd bob dydd, nid yw dros 1 ym mhob 3 o bobl dros 65 oed ym Mhrydain Fawr yn gwneud hynny. Nid yw bron 1 mewn 4 wedi defnyddio'r rhyngrwyd yn y tri mis diwethaf.[vi] Mae gwasanaethau ymweld â chartrefi yn hanfodol ar gyfer pobl hŷn, sy'n aml yn betrus wrth hysbysu am broblemau gyda'u heiddo. Yn Gofal a Thrwsio, yn aml bydd galw allan am broblem fach yn datgan llu o broblemau eraill gyda'r eiddo. Rydym yn credu fod yn rhaid i Lywodraeth y DU:

- Adnabod pwysigrwydd gwasanaethau ymweld â chartrefi ar gyfer pobl nad ydynt ar-lein.
- Diogelu gwasanaethau ymweld â chartrefi a gweithio gyda Gofal a Thrwsio i ddeall yn well y cyfleoedd i gasglu data ar iechyd a thai y mae gwasanaethau ymweld â chartrefi yn eu cynnig.
- Sicrhau nad yw cynlluniau a gefnogir gan y Llywodraeth yn disodli cyrff trydydd sector sy'n cynnig gwasanaethau ymweld â chartrefi.

"Ar ran fy mam, hoffwn fynegi ein diolch i chi am eich help a chefnogaeth ddibendraw wrth wella ei chartref. .. mae safon eu gwaith yn rhagorol. Roeddent mor ystyriol, meddylgar a pharod i helpu" Cleient Gofal a Thrwsio Cwm Taf

"Nododd adborth gan bobl hŷn pa mor hanfodol fu Gofal a Thrwsio, yn arbennig mewn elfennau rheoli prosiectau mwy anodd tebyg i ddelio gyda chontractwyr". Age Scotland[vii]

Cefnogir y maniffesto hwn gan:

Care & Repair Cymru

Care and Repair Scotland

Cyswllt

Care & Repair Scotland
www.careandrepairscotland.co.uk
CareRepScotland@outlook.com

Care & Repair Cymru
www.careandrepair.org.uk
enquiries@careandrepair.org.uk

Llyfryddiaeth

[i] https://publichealth.ie/sites/default/files/2023-02/wp-content/uploads/2020/04/20200416-AGEING-PUBLIC-HEALTH-MAIN.pdf
[ii] Scotland's Census 2022 - Rounded population estimates | Scotland's Census (scotlandscensus.gov.uk); Age-Scotland-Briefing-Older-People-in-Scotland-October-2023.pdf (povertyalliance.org); Health and social care strategy for older people: consultation analysis - gov.scot (www.gov.scot)
[iii] Cymru cyfeillgar i oedran: ein strategaeth ar gyfer cymdeithas sy'n heneiddio [HTML] | LLYW.CYMRU; Cylchlythyr Demograffeg Ystadegau Cymru: Mawrth 2023 | LLYW.CYMRUS
[iv] Our Ageing Population | The State of Ageing 2023-24 | Centre for Ageing Better (ageing-better.org.uk); age_uk_briefing_state_of_health_and_care_of_older_people_july2023.pdf (ageuk.org.uk); Social care for older adults - NHS Digital; Falls later in life (ageuk.org.uk)
[v] Do home modifications reduce care home admissions for older people? A matched control evaluation of the Care & Repair Cymru service in Wales | Age and Ageing | Oxford Academic (oup.com); Do home adaptation interventions help to reduce emergency fall admissions? A national longitudinal data-linkage study of 657,536 older adults living in Wales (UK) between 2010 and 2017 | Age and Ageing | Oxford Academic (oup.com)
[vi] Internet access – households and individuals, Great Britain - Office for National Statistics (ons.gov.uk)
[vii] making-adaptations-work-for-older-people-in-scotland---age-scotland---university-of-stirling---may-2023.pdf (ageuk.org.uk)

Care & Repair Cymru

www.careandrepair.org.uk

Mae Care & Repair Cymru yn elusen gofrstredig (Rhif 1163542)
ac yn gwmni cyfyngedig drwy warant (Rhif 09574555).